

Miljödepartementet
103 33 STOCKHOLM

YTTRANDE
26 maj 2004
Dnr: 6-2-04

Miljömålsrådets rapport Miljömålen - allas vårt ansvar (M2004/622/Mk)

Konjunkturinstitutet (KI) har valt att kommentera Miljömålsrådets förslag till förändrade delmål samt förslag till åtgärder för tre av de Miljökvalitetsmål som bedöms svårast att uppnå; "begränsad klimatpåverkan", "giftfri miljö" samt "ingen övergödning".

För att uppnå "Begränsad klimatpåverkan" krävs globala överenskommelser om kraftfulla åtgärder vilka hittills varit svåra att åstadkomma. Miljömålsrådet föreslår inte något förändrat delmål, däremot föreslås ett antal åtgärder för att minska utsläppen från energi- och transportsektorerna. De här åtgärderna kommer även att påverka miljö kvalitetsmålen "Frisk luft" och "Bara naturlig försurning". För transportsektorn föreslås bl.a. en differentiering av den årliga fordonsskatten för tunga fordon efter miljöklass, så att fordon med låga emissioner får en sänkt årlig skatt. En kilometerbaserad vägskatt för godstransporter på väg föreslås också vilken ersätter vägavgiften. Att differentiera med avseende på miljöklass istället för enhetlig skatt, och att kilometerbasera vägskatten istället för en vägavgift per år, innebär att man i högre utsträckning försöker internalisera de externa effekterna i transportsektorn. KI tillstyrker de förslagen. För energi-sektorn föreslås en anpassning av fastighetsbeskattningen så att åtgärder för energieffektivisering inte leder till ökad fastighetsskatt, även det förslaget uppmuntras av KI.

Svårigheterna att nå "Giftfri miljö" beror på diffus spridning av gifter, att de bildas oavsiktligt och att de är långlivade. Miljömålsrådet föreslår smärre omformuleringar i delmålen 1, 3 och 5. De innebär bl.a. att det ska finnas uppgifter om egenskaper hos de mest betydande oavsiktligt bildade och utvunna kemiska ämnen, att terminologin anpassas till de nya EU-reglerna, samt ett förtydligande av långväga spridning. Åtgärderna som Miljömålsrådet föreslår innebär bl.a. att regeringen driver följande frågor inom EU; att alla ämnen som omfattas av EU:s nya kemikalier regler (REACH) registreras senast år 2010, att kraven i REACH omfattar även läkemedel, att en tidsgräns införs för tillståndsprövning av ämnen med farliga egenskaper och att tillstånden blir tidsbegränsade, att tillståndsprövningen även omfattar hormonstörande och allergiframkallande ämnen och att försiktighetsprincipen tillämpas. KI oroar sig för att de här åtgärderna främst berör framtida spridning av gifter i miljön samt att man till stor del förlitar sig på arbetet inom EU. Det här är det miljö kvalitetsmål med flest delmål som anses mycket svåra att uppnå. För att kunna uppnå en högre måluppfyllelse menar KI att det också behövs kraftfulla åtgärder inom Sverige för att ta hand om giftiga ämnen som redan spridits i miljön. Delmålet "Sanering och återställning av förorenad mark" innebär åtgärder för att varaktigt eliminera eller minska den

nuvarande eller framtida påverkan på hälsa och miljö från föroreningar i mark. Eftersom Miljömålsrådet även själva anser att det kommer att bli mycket svårt att hålla den takt i saneringsarbetet som krävs för att nå delmålet finner KI det förvånande att ingen åtgärd föreslagits. Efterbehandling av förorenade områden är en mycket kostsam verksamhet. KI menar att för att delmålet ska nås inom rimlig tid och till acceptabel kostnad måste stödet för sanering vara kostnadseffektivt. Det finns cirka 750 områden som hör till den farligaste riskklassen där ingen kan göras ansvarig, och hittills har bara drygt 30 områden färdigställts. Det finns ingen sammanställd databas över projekt som har beviljats stöd för efterbehandling. KI anser att det borde sammanställas en sådan för att kunna utvärdera stödets kostnadseffektivitet på ett tidigt stadium innan det blir ”för dyrt”.

Svårigheterna att nå ”ingen övergödning” beror bl.a. på att naturen behöver lång tid för att återhämta sig. Miljömålsrådet föreslår att delmål 3 ändras, eftersom det har kommit nya beräkningar för belastningen av kväveutsläpp till Ålandshav. Konsekvensen blir att utsläppen behöver minska ännu mer. Miljömålsrådet föreslår att man i förtid ska upprätta åtgärdsprogram enligt EU:s ramdirektiv för vatten och betonar att ytterligare åtgärder är angelägna inom områden som lyfts fram av Havsmiljökommissionen. KI styrker Miljömålsrådets förslag om ytterligare åtgärder för att kunna uppnå den 30 % minskningen men hänvisar istället till de kostnadseffektiva åtgärder som föreslås i KI:s egen studie som behandlar Östersjöpolitiken.

I kapitel 2 diskuterar Miljömålsrådet om arbetet för att nå miljömålen kan bli effektivare. Man betonar vikten av att Miljökonsekvensbeskrivningarna utvecklas så att de kan användas som underlag vid de avvägningar som behöver göras inför beslut som ska leda till hållbar utveckling. Även om KI uppmuntrar att konsekvenser för miljön analyseras, så anser KI att inte bara effekterna utan att samtliga samhällsekonomiska kostnader och intäkter av en åtgärd kvantifieras för att analysera åtgärdens kostnadseffektivitet.

Även om Miljömålsrådet skriver att åtgärderna bör styrkas av samhällsekonomiska konsekvensanalyser så är det främst åtgärder inom områdena effektivare energianvändning och transporter som baseras på sådana analyser. KI anser att det i Miljömålsrådets rapport finns en stor brist av samhällsekonomiskt underlag. Miljömålsrådet anser också själva att inför den fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålen som tas fram till 2008 ska redovisningen utvecklas till att även omfatta kostnadseffektivitetsanalyser över åtgärder för att nå miljömålen. Även om KI styrker Miljömålsrådets uppfattning så anser KI att en så viktig analys som åtgärders kostnadseffektivitet borde komma in tidigare i miljömålsarbetet så att icke kostnadseffektiva åtgärder kan bytas ut mot mer kostnadseffektiva. Kostnadseffektivitetsanalyser kräver omfattande dataunderlag och KI rekommenderar att en inventering av dataunderlaget påbörjas snart för att möjliggöra kostnadseffektivitetsanalyser i den fördjupade utvärderingen 2008. KI anser vidare att Miljömålsrådet skulle ha försökt att utnyttja befintliga studier. KI har, som tidigare nämnts, genomfört en utvärdering av kostnadseffektivitet i svensk kvävepolitik. Vidare så har hälsoeffekter från luftföroreningar värderats. KI avser att fortsätta arbetet med ekonomisk utvärdering av svensk miljöpolitik

inom olika områden och skulle på Miljömålsrådets uppdrag kunna utföra analyser över genomförda samt prioriterade åtgärders kostnadseffektivitet. Med anledning av den stora datainsamlingen som en utvärdering ofta erfordrar samt miljöekonomiska enhetens mycket begränsade resurser skulle dock finansiell ersättning krävas för att det skall kunna rymmas inom enhetens verksamhet.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ingemar Hansson.
Eva Samakovlis har varit föredragande.

Ingemar Hansson

Eva Samakovlis